

บทคัดย่อ

จากการศึกษาดำรยาล้านนาจำนวน ๓๔ ฉบับ ตามโครงการวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้ตำรายาล้านนา: กรณีศึกษากลุ่มโรคมะเร็งหรือป่าแข็ง” สามารถสรุปได้ดังนี้ โรคมะเร็ง (ป่าแข็ง) แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑) โรคมะเร็งหรือป่าแข็ง หมายถึง โรคที่มีลักษณะอาการเหมือนโรคผิวหนังจำพวกผื่นคัน ตุ่มฝี ลาน เป็นโรคที่ไม่ร้ายแรง เช่น มะเร็งไขปลา, มะเร็งฟ้าม้า, มะเร็งไฟ ๒) โรคมะเร็งคุดหรือลมป่าแข็งคุด เป็นโรคลมที่ครอบคลุมอาการของธาตุลม และอาการเจ็บปวด หรืออาการอื่นที่เกิดตามจุดต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น มะเร็งคุดปวดหัว, มะเร็งคุดออกตา, มะเร็งคุดสันนิบาตคลังไหล โรคมะเร็งและมะเร็งคุดเหล่านี้ สามารถรักษาให้หายได้ด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน ร่วมกับการเลกเป่าคาถา และพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิม สำหรับการใช้สมุนไพรนั้น พบว่า ในตำรับยา ๓๐๐ ตำรับ ที่ใช้รักษามะเร็ง ๑๕๕ ชนิด และตำรับยา ๓๖๘ ตำรับ ที่ใช้รักษามะเร็งคุด ๑๔๐ ชนิด มีสมุนไพรสำคัญจำนวน ๑๙ ชนิด ที่ใช้รักษากลุ่มโรคมะเร็ง โดยพิจารณาจากความถี่ในการใช้ ทั้งนี้ สามารถจัดเรียงลำดับจากความถี่สูงไปหาต่ำได้ดังนี้ : เข้าจ้าว (๒๐๐), ถั่วพู (๑๐๓), ผักหวาน (๙๑), พิดเพาะ (๗๑), รางเย็น (๖๔), งาช้าง (๖๐), ผักตืด (๕๐), สิมดำ (๔๖), ขอยนาง (ย่านาง ๔๕), ย้วนหมู (๔๑), หลับมีนหลวง (๔๑), ผักเข้า (๔๐), ผักแคบ (๓๘), จีพุก (๓๔), น้ำมันงา (๓๓), ลมแล้ง (๒๗), ขี้เหล็ก (๒๗), พิดพิวแดง (๒๖), เข้าหมื่น (๒๕) ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยสมุนไพรเหล่านี้ทางเภสัชวิทยา แล้วส่งเสริมให้มีการปลูกอย่างกว้างขวางสำหรับการบริโภคเพื่อสุขภาพ เพื่อการตลาด และเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป